□□□□□□□ □□□

□□□□□□□

चिनिया समुदायमा सबैभन्दा ठूलो र धुमधामसाथ मनाईने चाड चिनिया नयाँ वर्ष अर्थात "चाइनिज न्यु यीयर" हो□ चिनिया पात्रोको पहिलो चन्द्रमासको पहिलो दिनबाट शुरु हुने यो नयाँ वर्षको दिन फरकफरक वर्षहरुमा प्राय□ जनवरी र फेब्रुअरीको फरकफरक दिनहरुमा पर्दछ□ २००९ मा जनवरीको २६ तारिखमा चाइनिज नयाँ वर्षपरेको थियो भने २०१० मा फेब्रुअरीको १४ मा परेको छ□ त्यसैगरी २०११ सालमा फेब्रुअरीको ३ तारिखका दिन पर्नेछ□ चाइनिज नयाँ वर्षलाई चाइनिज(मेण्डरिन)मा "नोङ् ली शिन् निअन् (□ □ □□) भनिन्छ भने हङ्गकङ्गका चाइनिजहरुले क्याण्टोनिजमा "नुङ्गलिक् सिन् निन् (□ □ □ □ □)" भन्दछन्□ यसलाई लुनार न्यु यीयर (चन्द्रमा सम्बन्धी नयाँ वर्ष Lunar New Year) र स्प्रङ्गि फेस्टीभल (Spring Festival) पनि भनिन्छ□ यो जम्मा १५ दिनसम्म रहन्छ र पहिलो तीन दिनलाई खास चाइनिज नयाँ वर्षको चाडको रुपमा मानिन्छ□

पन्ध्रौं दिनलाई "युअन् शियाओ चि□ (□ □ □)" र क्याण्टोनिजमा "युन् सिउ चित्-□ □ □ भनिन्छ जसको शाब्दिक अर्थ "अँध्यारोको शुरुवात दिन" हुन्छ□ यसलाई लालटिन दिवस पनि (Lantern Festival) भनिन्छ□ यस दिनबाट औंसीको रातको शुरुवात हुन्छ□ विद्यालयका विद्यार्थीहरुले यस दिन विभिन्न किसिमका लालटिनहरु बना□ र लाने गर्दछन्□ विद्यालयहरुमा लालटिन डिजाइनको प्रतियोगिता नै गराइन्छ□ यस अन्तिम दिनको लालटिन दिवसलाई भने छुट्टै चाडको रुपमा पनि सूचिकरण गरि□को छ "स्प्रङ्गि लालटिन फेस्टिभल (Spring Lantern Festival) भनेर□

□□□□□□□ □□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□ □□□□

सामान्य पात्रो अर्थात अग्रेजी पात्रो अनुसारको वर्षमा ३६५ दिन हुन्छ□ यसलाई बाह्र महिनामा विभाजन गरि□को छ, जनवरी, फेब्रुअरी, मार्च .....भनेर□ □क महिनामा २८ देखि ३१ दिनसम्म हुन्छ□ यो पृथ्वीले सूर्यलाई फन्को मार्ने अवधिको आधारमा तय गरि□को हुन्छ□ यसकारण यसलाई सूर्य सम्बन्धी पात्रो (Solar Calendar) पनि भनिन्छ□ □क वर्षमा पृथ्वीले सूर्यलाई पुरा □क फन्को मार्ने अर्थात आफ्नो कक्ष (orbit) मा घुम्ने र ३६५ पटक आफ्नै अक्ष(axis)मा घुम्ने भ□कोले □क वर्षमा ३६५ दिन भ□को हो□ यस अवधिमा पृथ्वीमा हुने सम्पुर्ण ऋतुहरुको □क चक्र पूरा हुने भ□कोले यसलाई र्सवमान्य रुपमा □क वर्षमानिन्छ र सामान्यतया□ यसै अनुसारको पात्रो संसारभरि प्रचलनमा आ□को छ□ यसरी पृथ्वीले सुर्यलाई फन्को मारेको आधारमा तय भ□को वर्षलाई सुर्यवर्ष महिनालाई सुर्यमास भनिन्छ□

यता चाइनिज वर्षचाहिँ चन्द्रमाले पृथ्वीलाई फन्को मार्दाको अवधिको आधारमा तय भ□को हो□ चिनिया परम्परामा वास्तवमा चन्द्रमाको पर्यावाची शब्द नै महिना हुन्छ□ त्यसैले चाइनिजहरुको महिना र चन्द्रमा जनाउने शब्द □उटै हुन्छ युत् वा यु□ (□)□ धेरैजसो प्रशंगमा चन्द्रमा भन्नु र महिना भन्नु □उटै कुरा हो□ त्यसैले पहिलो चाइनिज महिनालाई पहिलो चन्द्रमा (First moon)पनि भनिन्छ□ यसरी चन्द्रमाले पृथ्वीलाई फन्को मारेको आधारमा बनेको वर्षलाई चन्द्रवर्ष र महिनालाई चन्द्रमास भनिन्छ□

सामान्य महिनामा २८ देखि ३१ दिन हुन्छ भने यता चन्द्रमाको गतिको आधारमा बनेको महिनामा साढे उनन्तीस (२९.५) दिन मात्र हुन्छ□ यसरी

चन्द्रमाको गति अनुसारको महिना(चन्द्रमास)ले □क वर्षमा ३६५ दिन नपुग्ने भ□कोले केही वर्षको अन्तरालमा □उटा छुट्टै महिना(चन्द्रमास) थप्नु पर्ने हुन्छ□ किनकि माथि नै भनि□को छ कि पृथ्वीले सुर्यलाई फन्को मार्ने अवधिको आधारमा बनेको वर्षमा मात्र सम्पूर्ण ऋतुहरुको पुर्ण चक्र पूरा हुने गर्दछ र यसले मात्र हामीलाई पुर्ण वर्षको अवधिको अनुभूति दिन सक्दछ र व्यवहारिक पनि हुन्छ□ जसले गर्दा त्यस वर्ष १३ चन्द्रमासको □क वर्ष हुने गर्दछ□ त्यहीकारण हो कि चाइनिज नयाँ वर्षको पहिलो दिन सामान्य पात्रोको कुनै □उटै दिनमा नपरी वर्षौपिच्छे फरक फरक दिनमा पर्दछ□ सामान्य अवस्थामा फेब्रुअरी महिना जहिल्यै पनि २८ दिनको हुने गर्दछ□ यही सामान्य पात्रो अनुसार पनि प्रत्येक चार वर्षमा फेब्रुअरी महिना २९ दिनको हुने गर्दछ□ यस्तो फेब्रुअरी महिना २९ दिनको भ□को वर्षलाई हामी अधिवर्ष अर्थात लिप□ यियर (Leap year) भन्दछौं□

□□□□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□□□□□□ □□□□

यो चाइनिजहरुको लागि प्रमुख चाड हो□ कोरिया, मंगोलिया, नेपाल, भुटान, भियतनाम र जापान लगायत चीनको भौगोलिक रुपमा नजिक रहेका देशहरुमा पनि यसको राम्रो प्रभाव परेको छ□ त्यसैगरी सिंगापुर, इण्डोनेसिया, मलेसिया, फिलिपिन्स, थाइल्याण्ड जस्ता चाइनिजहरुको बाक्लो वस्ती भ□का देशहरुमा पनि चाइनिज नयाँ वर्ष धुमधामकासाथ मनाइन्छ□ क्यानाडा लगायतका देशहरुमा विदेसि□का चाइनिजहरुले पनि यो चाड धुमधामकासाथ मनाउछन्□

□□□□□□□ □□□□□□□

प्राय□ आफन्तजनकोमा केसेलीपात बोकेर भेटघाट गर्न जाने, आफूभन्दा सानोलाई रातो खाममा पैसा दिने गरिन्छ जसलाई "लाइ सी □□ (क्याण्टोनिजमा)" भन्ने गरिन्छ□ कामको मालिकले कामदारदेखि लि□ र आफूभन्दा साना जोसुकैलाई पनि यस्तो "लाई सी" दिइने गरिन्छ भने आफूभन्दा ठूला र पूर्वजहरुलाई मान्नु यस चाडको प्रमुख विषेशता हो□ हरेक व्यक्तिहरु □क आपसमा "कुङ् हेइ फात् छोइ !, कुङ् हेइ फात् छोइ □□□□ !" भन्दै आपसमा नयाँ वर्षको शुभकामना गर्दै हिडेका हुन्छन□ (कुङ्ग हेइ □□ =□ बधाई; फात् छोइ □ □ = शुभलाभको शुरुवात) अर्थात तपाईंको लागि फलिफापको शुरुवात होस् भन्ने अग्रिम बधाई बाँडिरहेका हुन्छन्□ धनी र पहुचवालाले ठूला ठूला फुल्न लागेका आरुका रुखहरु र अन्य फलफूलहरुको बोटहरुले घर सजाउँछन् भने अन्य सर्वसाधारणका घरहरु पनि साना तिना फलफूल र फूलका गमलाहरुले सजसिजाउ गरिन्छ□

यस पर्वमा नै चाइनिजहरुको पहिचानसहितको सांस्कृतिक नाँच ड्रागननाँच र सिंह नाँच नाँच्दछन□ राती पटका पड्काउने र आतासवाजी (फायर वोर्क) गर्ने गर्दछन्□

□□□□□□ □□□□□□□□ □□□□□□□

चाइनिज वर्षको हरेक १२ वर्षलाई विभिन्न जनावरको वर्ष भनेर नामाकरण गरि□को छ जुन नेपालका गुरुङ्ग, सेर्पा (र अन्य ?) जातिहरुले मान्ने गरेको जनावारसँग ठ्याक्कै मिल्न आउँदछ□ जस्तो कि यस २०१० साललाई चाइनिजहरुले बाघको वर्ष भनेका छन् त्यसैगरी गुरुङ्ग जातिहरुले पनि यस वर्षलाई बाघको वर्ष नै मानेका छन्□ यसैकारण होला चाइनिज नयाँ वर्षको प्रभाव परेको देशको सूचीमा नेपालको नाम पनि पर्न ग□को छ□ गत साल गोरुको वर्ष थियो भने अर्को वर्ष खरायो वर्ष हुने छ□ यी बार□ह जनावरहरुमा ड्रागन, र्सप, घोडा, भेडा, बाँदर, कुखुराको भाले, कुकुर, सुंगुर, मुसा, गोरु, बाघ र खरायो पर्दछ□

यहाँ १२ वर्षो चाइनिज नयाँ वर्षको शुरुवातको दिन र त्यस वर्षमा पर्ने १२ जनावरहरुको सूची दिइ□को छ□

□□□ □□□□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□□□ □□□□□□□□□□ □□□□□□ □ □□□□□□□□□□ □□□□□□□--

2008

February 7

मुसा (Rat)
2009

January 26

गोरु (Ox)
2010

February 14

बाघ (Tiger)
2011

February 3

खरायो (Rabbit)
2012

January 23

ड्रागन (Dragon)
2013

February 10

सर्प (Snake)
2014

January 31

घोडा (Horse)
2015

February 19

भेडा (Sheep)
2016

February 8

बाँदर (Monkey)
2017

January 28

कुखुराको भाले (Rooster)
2018

February 16

कुकुर (Dog)
2019

February 5

सुंगुर(Pig)